

dam) een rol gespeeld (ook in de geschiedenis van de illegaliteit zullen wij de figuur van het driemanschap herhaaldelijk tegenkomen), anderzijds is de verscheidenheid van het Nederlandse volk, dat zich immers in het driemanschap 'herkennen' moest, van betekenis geweest. Politiek Nederland kende in '40 geen samenbindende nationale figuur. Een nieuwe beweging had dus altijd meer dan één 'leider' nodig (zulks nog afgezien van het feit dat het éénhoofdig leiderschap op zichzelf al verdacht was); twee waren beter dan één; drie beter dan twee en het Driemanschap van de Unie 'lag' niet slecht: een geprononceerde katholiek uit het zuiden (de Quay), een wat minder geprononceerde protestant uit het noorden (Homan) en een figuur uit het westen wiens kerkelijke bindingen niet bekend waren (Eindhoven).

Wanneer wij nu wat dieper op hen drieën ingaan, dan willen wij met de Quay beginnen, ten eerste omdat, dunkt ons, zijn inbreng in het gemeenschappelijk program het grootst geweest is en ten tweede omdat hij als enige van begin tot eind betrokken geweest is bij de ontwikkeling die tot de oprichting van de Nederlandse Unie geleid heeft.

★

Toen deze Unie opgericht werd, was Jan Eduard de Quay acht-en-dertig jaar: hij was in augustus '01 in Den Bosch geboren als telg van een oud Brabants geslacht waaruit in vroegere generaties veel militairen voortgekomen waren; zijn vader bereikte de rang van luitenant-generaal. De Quay doorliep de gymnasium-afdeling van het Jezuïetencollege te Katwijk, studeerde in Utrecht psychologie, promoveerde er in '27 en zette vervolgens zijn studie korte tijd in de Verenigde Staten voort. Aan de Katholieke Economische Hogeschool te Tilburg werd hij nog in het jaar van zijn promotie tot lector in de psychotechniek benoemd; zeven jaar later werd hij er hoogleraar, nu ook in de bedrijfsleer. Hij had inmiddels als adviseur o.m. van de PTT en van het kledingbedrijf C. & A. Brenninkmeyer veel aanraking gehad met het bedrijfsleven. Die contacten breidde hij uit toen hij zijn hoogleraarschap ging combineren met de functie van directeur van het Economisch-Technologisch Instituut voor Noord-Brabant.

Hij was niet iemand die uitsluitend voor zijn werk en zijn gezin leefde. Hij had veel belangstelling voor jeugdproblemen, werd hoofdcommissaris van de Katholieke Verkennersbeweging (die hij uiteindelijk graag in een nationale jeugdbeweging zag opgaan) en ijverde voor de oprichting van een Arbeidsdienst voor werkloze jongeren. Daarnaast vervulde de toestand van 's lands defensie hem, de generaalszoon, met grote zorg. Hij besteedde veel tijd